ԱՐԵՏԱՓԵՐ

«ԱՀԱՍ ԵՍ ՁԵԶԻ ՄԵԾ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ԿԱՒՏԱՄ»: ՂՈՒԿ. Բ. 10

ՀԱՏՈՐ 24 ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ· ՄԱՅԻՍ 10, 1871· ԹԻՒ 19

ՏԱՀԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԴՊՐՈՑՆԵՐ

Ա.ՅՄ չարթուան Տաճկերէն Ա.Հեռագրերի մէջ Տաճկաստանի Դպրոցոյց վրայ գրուած յօդուածներուն հեղինակը, դարձեալ կը խօսի երկրին ներսի կողմերը բարձրագոյն դպրոց կամ ուսում: Նարան մը հաստատելու կարեւորութեան վրայ: Ա.յսպիսի դպրոց մը կարեւոր կը համարի մանաւանդ ճարտարապետներ կամ երկրաչափներ (միւս հէնտիս) կրթելու նկատմամբ: Տաճկաստանի յառաջադիմութեանն արգելք եղող բաներուն մէկ դլխաւորն ալ ադէկ ճամբաներ, կամ երկրին այլեւայլ հեռաւոր մասերուն մէջտեղ հաղորդակցութեան դիւրին միջոցներ չդանուիլն է: Եւրոպա և Ամերիկա քանի մը ժամու մէջ առնուած մղոնաւոր ճամբաները հոս, հաղորդակցութեան դիւրին և արագ միջոցներ չըլլալուն համար, քանի մը օրուան կամ շաբաթուան մէջ հազիւ կ'առնուին: Կառնրջներ չըլլալուն համար՝ շատ անգամ դեռ մը անցնիլ ուզող ճամբորդներ կը ստիպուին ժամեր կորնցնելով երկայն շրջաններ ընել: Ներսի գաւառներուն բերքերն ալ ուրիշ տեղեր չեն կրնար տարուիլ ծախսուելու, քանզի ճամբորդութիւնը երկարատև և հետևապէս բաղմածախ ըլլալուն համար, տանողը բան մը չի շահիր: Նոյնպէս երկրագործութեան և գործարաններ բանեցնելու համար պէտք եղած մեքենաներու մասնց շատերը ծանր ըլլալով, այժմու ճամբաներով և տարուելու միջոցներով, զորօրինակ՝ հասարակ կառքերով կամ ձիերով և ջորիներով չեն կրնար գաւառներուն հեռաւոր տեղերը տարուիլ: Այսպէս ճամբաներու և փոխադրութեան միջոցներու դժուարութիւնն ու անյարմարութիւնը մեծ արգելք են Տաճկաստանի յառաջադիմութեանը:

Արդ ճամբաներ և կառնրջներ շինելու, փոխադրութեան դիւրին միջոցներ հայթայթելու, գործարաններ հաստատելու և հանքեր բանեցնելու համար ճարտարապետներ պիտոյ են: Եթէ ոգեւ և անկիրթ մարդիկ այս, պիտի գործերու ձեռնարկեն, չեն կրնար յաջողիլ, և ստակն անօգուտ վատնուած կ'ըլլայ: Եւրոպացի ճարտարապետք ալ չեն կրնար օգտակար կերպով այսպիսի բաներու գործածուիլ Տաճկաստանի մէջ: Նախ անոնցմէ քիչերը կ'ուզեն Տաճկաստան դալ, և եթէ դան, երկրին լեզուին և բնակչայ բարուց ու սովորութեանցը տեղեակ չըլլալով, շատ դժուարութեանց կը հանդիպին և հազիւ կարճ ժամանակ մը կը կենան. մանաւանդ որ անոնց նպատակը ոչ թէ Տաճկաստանի մէջ տարիներով մնալ և երկրին օգտին համար աշխատիլ է, այլ որչափ հնար է շուտով հարստանալով դառնալ իրենց երկիրն ու ըր ընտանիք և զաւկներ ունին:

Դարձեալ վերոյիշեալ գործերուն համար պէտք եղած ճարտարապետները կամ մեքենագէտները Մայրաքաղքին մէջ Տէրութեան կողմէն բացուած դպրոցներն ալ չեն կրնար կրթութիւ. նախ վասն զի այն դպրոցներն ընդունուիլ շատ դժուարին է. երկրորդ՝ գաւառներէն շատ քիչ մարդիկ կրնան պէտք եղած ծախքն ընելով Կոստանդնուպոլիս երթալ և հոն տարիներով կենալ իրենց ուսման ընթացքը կատարելու համար: Ուստի վերջապէս Տաճկաստանի ներքին կողմերը բարեկարգելու և շէնցնելու համար պէտք եղածին չափ շատ ճարտարապետներ, մեքենագէտներ, երկրաչափներ կրթելու ամենէն յարմար միջոցը նոյն իսկ գաւառներուն մէջ յիշեալ գործնական և կարևոր ուսմանց համար բարձրագոյն դպրոց բանալն է:

ԸՆՏԱՆԻՔ

Առ Ծնողս.

Գիտենք թէ մարմնոյ կատարելութիւնը կախում ունի անոր ամէն մասին, ամէն անդամին ղօրաւոր ըլլալէն: Երբ ձեռք, ոտք, աչք, ականջք, ամէն անդամ և ամէն զգայարանք պէտք եղած ղօրութիւնն ունին, անատեն մարմինը կատարեալ է: Նոյնպէս ալ միտքը կատարեալ է, երբ անոր բոլոր կարողութիւնները պէտք եղածին չափ զօրաւոր են:

Մարմինը կատարելութեան հասցնելու համար քանի մը բան պէտք է, այսինքն՝ սնունդ, վարժութիւն և յաջող կամ նպաստաւոր պարագաներ: Երբ սոսնց մէկը պակաս է, մարմինը չի կրնար կատարելութեան հասնիլ. զորօրինակ՝ երբ կերակուրը պակաս է, միւս բաները որչափ ադէկ ըլլան, մարմինը կը ճլճասուի: Նոյնպէս երբ օդը գէշ կամ լոյսը նուազ է, ճլճաս կը կրէ մարմինը, թէև միւս բաներն ի կարգի ըլլան: Նմանապէս, դիտնք թէ սնունդը լաւ և պարագաները նպաստաւոր են, բայց մարմնավարժութիւն չկայ, դարձեալ ճլճաս պիտի ծագի:

Մարդուս մտքին ալ այսպէս սնունդ, վարժութիւն և նպաստաւոր պարագաներ պիտոյ են անոր աճմանը համար: Մտքին սնունդը դիտութիւնն է, անոր վարժութիւնը մտածութիւնն է, անոր յաջող պարագաներն ալ՝ ադէկ ընկերութեան մէջ բնակիլ, և իր բոլորտիքը խորհրդածելու արժանի բաներ ունենալն է: Յայտնի է թէ տղոց միտքերը զարգացնելու համար պէտք է այս երեք բաներուն հոգ տանիլ: Նախ ըսինք թէ, մարմնոյն պէս, միտքն ալ կարօտ է իր սնունդին, այսինքն՝ դիտութեան: Բայց մարմնոյն և մտքին մէջտեղ երևելի տար-

բերութիւն մը կայ որ սա է. մարմինը կ'աճի և կը զօրանայ ամէն օր նոյն տեսակ կերակուրը գործածելով. բայց միտքը ոչ թէ ամէն օր մի և նոյն բանը մտածելով, այլ միշտ նոր նոր դիտութիւն ստանալով կը զօրանայ և կը զարգանայ։ Եթէ մարդ մը այսօր նոր բան մը չի սորվիր, այլ միայն երեկուան սորվածը կը կրկնէ, միտքը կանկ կ'առնէ. երէկ ուր որ էր՝ այսօր ալ հոն է և հոն պիտի մնայ, մինչև որ նոր բան մը սորվելով կամ իր գիտցածին վրայ աւելի խորունկ խորհրդածութիւն ընելով նոր քայլ մը առնէ։ Այսիկա կ'ընդունիք. անշուշտ ընդունելու էք, բայց զգոյշ եղիք, քանզի ասիկա ընդունելով կործանման հարուածը կը տրուի շատ մը հին չէնքերու, և կարելի է քու տունդ ալ վրադ փլչի։ Ինչո՞ւ այսպէս կ'ըսեմ. քանզի ասկէ առաջ այս երկրին մէջ դպրոցներ և տղաք կրթելու ուրիշ միջոցներուն շատերն այս սկզբունքին ճիշդ հակառակն էին. և շատերն ալ մինչև հիմա հակառակ են։ Տղաք օրէ օր մի և նոյն բաները կը կարդան. և անոնք ալ իրենց չգիտցած և չհասկցած բաներն են, զոր կը կարդան շաբաթներով՝ առանց գիտութիւն մը ստանալու։ Եւ ի՞նչ կ'ըլլայ հետեւութիւնը. հետեւութիւնը սա կ'ըլլայ որ տղուն միտքը վոխանակ արթննալու կը թըմբրի. անանկ որ այնպիսի վարժարաններ գրեթէ տղոց միտքը թմրեցնելու մեքենաներ կ'ըլլան։ Ուրախ ենք որ այս երկրին մարդիկն ատ բանին նկատմամբ արթննալու վրայ են, և յոյս ունինք որ շատ ժամանակ չանցած պիտի հասկցուի թէ պէտք չէ որ տղաք քանի մը ամիս ա, բ, գ կարդան՝ ամէն օր, ամէն շաբաթ առտուընէ մինչև իրիկուն մի և նոյն դասը կրկնելով։

ԽՐԱՏՏՈՒ ՄԸ

Աւետաբերի համար։

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ԱՊԱՇԽԱՐԵԼ ԽԻՍՏ ԴԺՈՒԱՐԻՆ Է

Ցաւալի է ըսել թէ բազմութիւ անձինք, աւազի վրայ տուն շինող մարդոց պէս, իրենց յոյսը սա փուճ հիման վրայ դնելով թէ՝ երբոր հիւանդանան, այն ատեն կ'ապաշխարեն, բնաւ չեն խորհիր թէ հիւանդութիւնն ու մահը իրենց ձեռքը չէ, եւ թէ չեն գիտեր երբ կամ ինչ կերպով պիտի հիւանդանան, եւ որպիսի մահուամբ կեանքերնին պիտի կնքեն։ Շատերը այսօրուընէօր յաւիտենական աշխարհին մէջ կ'ուլան եւ կ'ողբան իրենց այս մասին ըրած յիմարութեանը համար. հիմա իրենց սխալ մունքը հասկցած են, բայց զուր տեղը, քանզի ատենն անցած եւ արեւը մարը մտած է։

Հիւանդութեան մէջ ապաշխարել դժուար է. նախ՝ որովհետեւ ան յաճախակ ցաւեր չորս կողմէն կը պաշարեն եւ կը տանջեն տառապեալ անձը, եւ կ'արգիլեն զինքը իր մեղացը վրայ խորհելէն։ Երբեւս ան ցաւերը վայրկեան մը անգամ հանգիստ չեն թողուր զինքը, որ դոնէ քիչ մը հանդարտելով կարենայ իր վիճակին վրայ խորհիլ եւ ղղջալ։ Ա՛ս տարի տեղւոյս մէջ հիւանդութիւն շատ ըլլալով, շատ հիւանդաց այցելութիւն ընելու պատեհութիւն ունեցայ, եւ միշտ կը լանայի զանոնք ապաշխարութեան բերել, բայց ի զուր, քանզի շատերը կը պատասխանէին թէ Ձենք կըրնար բան մը ընել, մեր ցաւը շատ ասոտիկ է եւ չի թողուր զմեզ մեր հոգիներուն վրայ խորհելու կամ ապաշխարելու։ Մանաւանդ խիստ շատերն ալ իրենց հիւանդութեանը մէջ կը յուսահատին, եւ կ'ըսեն. Բանի որ մենք ողջ առողջ էինք, մեղքերնուս վրայ չէինք խորհեր, զնաւատած չէինք փնտռեր. եւ հիմա որ ցաւի ու նեղութեան մէջ ենք, միթէ Աստուած պիտի լսէ մեզի, կամ մեզ պիտի ընդունի։ Հիմա չենք կրնար ապաշխարել, եթէ առողջանանք, կ'ապաշխարենք։

Շատ անգամ ալ հիւանդութեան մէջ մարդուն մտքին կարողութիւնները կը խանգարուին, խելքը կը ցնորի, խորհուրդները կը ցրուին, յիշողութիւնը կը տկարանայ, ճանաչողութիւնը կը կորսուի, մարդը բոլորովին կը յափշտակուի, ալ ոչ ծնողքը, ոչ զաւկները, ոչ բարեկամը կը ճանչնայ։ Շատերն ալ կը խելագարին, կը սկսին ամէնքին վրայ հայհոյել, եւ մինչեւ անգամ անիծաբանութիւններ բերանէնին հոսել. ուստի ինծո՛ր պիտի ապաշխարեն։ Տառապելի մեղաւորը քովի ընկերը չի ճանչնար, իր մեղքը ի՞նչպէս պիտի ճանչնայ եւ ապաշխարէ։ Ասկէ զատ մարդիկ հիւանդութեան մէջ միջոցներ չեն կրնար ունենալ որ ապաշխարեն. չեն կրնար հանդարտ մտօք կարդալ, աղօթել, մեղայ վրայ խորհրդածել, խրատ անսալ, եւայլն։ Նա մանաւանդ շատերուն հիւանդութեան միջոցը խիստ կարճ կ'ըլլայ, գուցէ մէկ երկու օր. այնպէս որ պէտք եղած միջոցները չեն կրնար դործածել ապաշխարելու. դիւերը վրայ կը հասնի, աչքը կը դոցուի, շունչը կը կտրի, ղգայարանքները կը դադարին, մարդը դերեզման կը դրուի ուր գործ, խորհուրդ չկայ։

Միշտ, ամէն օր, ամէն ժամ եւ ամէն վայրկեան Աստուծոյ դէմ մեղանչեր ենք, եւ պարտաւոր ենք բոլոր մեր կեանքը ապաշխարելով անցունել. ան ալ դեռ քիչ է. բայց ո՛ւր կը մնայ որ բոլոր կեանքերնիս մեղքով անցուննենք, եւ հիւանդութեան մէջ կարենանք ապաշխարել։

Շատ մարդիկ ալ բնաւ չհիւանդացած յանկարծ կը մեռնին, անանկ որ, եթէ առաջուց զղջացած չէին, ի՞ւրկէ անզղջ մեռնելով կորսուեցան։ Ուրեմն, սիրելի ընթերցող, պատմաւ մը չունիս հաւատալու թէ դուն բնականապէս պիտի հիւանդանաս եւ ապա մեռնիս, քանի որ խիստ շատերը բնաւ չհիւանդացած կը մեռնին. ասոնց տարի հոս շատերը յանկարծահաս մահուան դիմեցին։ Անոնցմէ մէկը ուրիշ ննջեցեալի մը թաղմանը համար առողջ դերեզմանն գնաց եւ հոն իր հոգին աւանդեց, ետ չդարձաւ։ Կարելի է քեզի ալ ասանկ ըլլայ։ Ընթերցող բարեկամ, վերջապէս ապաշխարութեան դժուարութիւններ եւ արգելքներ հետզհետէ թալով կը շատնան, անանկ որ այսօր առողջ վիճակիդ մէջ որչափ որ դժուարութիւն ունիս ապաշխարելու, մինչեւ հիւանդութեանդ ատենը դժուարութիւններդ աւելի բազմապատիկ կ'ըլլայ։ Եթէ հիմա գործդ եւ զբաղմունքդ շատ է, որ չկրնար ապաշխարել, զբաղմունքդ եւ գործդ օր քան զօր կը շատնայ. ուստի տո՛ր պիտի ապաշխարես։ Եթէ ժամանակիդ սղութիւնն է արգելք որ չես կրնար ապաշխարել, գիտցիր որ քու օրերդ մենայն արագութեամբ կ'անցնին, հետզհետէ ժամանակդ աւելի կը սղի։ Եթէ աշխարհիս սէրը քեզ կ'արգիլէ ապաշխարելէն, գիտցիր որ աս սէրը օր ըստ օրէ երթալով քու մէջդ կ'արմատանայ, հետզհետէ կը տիրապետէ զքեզ, որ վերջ աւելի դժուար կ'ըլլայ ապաշխարելդ։ Եթէ մեղքերդ չաւատութիւնն է քեզ արգիլողը որ չես կրնար հիմա ապաշխարել, գիտցիր որ ամէն օր մեղքդ կը բազմանայ, եւ օր մեղք մեղքի վրայ կը դիզուի, եւ աւաւել կը դժուարացնէ քու ապաշխարութիւնդ։ Միով բանիւ, հիմա ինչ դժուարութիւններ կայ տալնելդ որ այսօր կրնար քու առողջ վիճակիդ մէջ ապաշխարել, հաստատ գիտցիր թէ քանի հիւանդութեան եւ ծերութեան կը մտնաս, քու դժուարութիւններդ յոյժ պիտի բազմանան, եւ ապահով բնաւ պիտի չկրնաս ապաշխարել։

Ուրեմն մի խաբուիր, ընթերցող, ապաշխարութիւնդ հիւանդութեան մանակիդ կամ վաղուան ձգելով, ինչ որ չես գիտեր վաղը ինչ պիտի ծնանի Այսօր ապաշխարէ, դեռ թշուառութեան օրերը չեկած ու ան տարիները չհասնիլ (Ժող. ԺԲ. 1-7)։ Այս հարցերը բ եւ կարգա։

ԳԷՈՐԳ ՊԷՇԿԷՕՒԻՐԵԱՆ
Վ.ԵՐԻ ՅՈՒՆ 30 Մարտ 1871

Ամերիկացի ձկնորս մը մտ Խաղաղական Ովկիանոսի մէջ բ նած մարինս ձկան մը փորը բանալով անոր ստամոքսին մէջ մատնի մը գտնէ, որուն վրայ անգղիերէն տ բագրուած էր հետեւեալ խօսքը. «Ա ուած մշտատև ընէ մեր սէրը»։ Ա խօսքերէն կը հասկցուի որ մարդ ամուսնացած ատենը յիշեալ մատնի իր կնոջն ընծայ ըրած էր։ Գիրերուն ձեւէն և լեզուին ոճէն կը կարծուի մատնին իբր 200 տարի առաջ շինուած է, բայց կրնայ ըլլալ նաև նոր ժամանակի գործ ըլլայ, և արհեստաւորը հին դարերու նմանութեամբ շինած ըլլայ։ Հաւանականաբար մատնին Ովկիանոսի մէջ կորսուած նաւի մը վրայ գտնուող տիկնոջ մը կը պատկանէր։

Աւետաբերի համար :

ՀԱՒԱՏՅԱՑԵԱԼՔ ԵՒ ԱՆՀԱՒԱՏՔ

Արեգակը իր ճառագայթները երկրի վրայ արձակելով խաւարը կը փարատէ, ու ամէն բան բաց ու յայտնի կ'երեւցունէ, անանկ ալ Սուրբ Գիրքը կը փարատէ ամէն նախապաշարում և աւելորդապաշտութիւն : Արեգակին ճառագայթները օգուտ չեն ըներ կոյրին. նոյնպէս ալ Սուրբ Գիրքը՝ անհաւատներուն, որոնց մտքերը աս աշխարհիս աստուածը կուրցուց, որ Քրիստոսի փառաց Աւետարանին լոյսը անոնց վրայ չծագէ (Բ Կորն. Դ.4) :

Արեգակին ճառագայթները մարդոց սիրտը կ'ուրախացնեն, նմանապէս Սուրբ Գիրքը Քրիստոնէից սիրտերը : Ցկար ու ցաւոտ աչք ունեցողները արեգակին ճառագայթներէն կը նեղուին, ու անկէ փախչելով խաւար տեղեր կը փնտռեն. նոյնպէս ալ անհաւատները՝ Սուրբ Գրոց մէջ գըտնուած լրենց դէմ՝ ահաւոր սպառնալիքներէն զարհուրելով ու վախնալով՝ անկէ կը փախչին և կ'ուզեն աչխարհէն ալ վերցունել զանիկայ :

Արեգակին ճառագայթները մարդոց և բոյսերուն գոյն, ուժ և աճումի կու տան, անանկ ալ Քրիստոնեայք Սուրբ Գրոց հրահանգութեամբը օր ըստ օրէ բարեպաշտութեան և Աստուածպաշտութեան մէջ յառաջ կ'երթան և անով կ'ուժգնին :

Արմատէն հանուած ու նետուած բոյսերը արեգակին ջերմ ճառագայթներէն կը թառամին ու լրենց գոյնը կորնչցունելով կը չորնան, նաև բաց տեղեր նետուած գիակները կը հոտին ու կ'որդնոտին և լրենց զզուելի ու գարշելի երեւոյթներովին ու հոտովը ուրիշներուն մեծ նեղութիւն կուտան. նմանապէս Աստուծոյ սիրոյն արմատը լրենց սրտերուն մէջ չունեցող, և կենդանութեան մնռեալ և հոգևորապէս գիակնացեալ անհաւատները օր քան զօր խստանալով սրտիւ, լրենց զզուելի ու չխմարական զգացումները կը յայտնեն :

Ի վերջոյ արեգակն է ոմանց աղբիւր երջանկութեան, և ոմանց՝ նեղութեան, ճիշդ նոյնպէս ալ Սուրբ Գիրքը կամ նորա քարոզութիւնն է « Ոմանց մահուան հոտ դէպի մահ, և ոմանց կենդանութեան հոտ դէպի կեանք» (Բ. Կորնթ. Բ 16) :

ՋԵՆԿԻԼԷՐ

Մ. Ց. Ա.

Աւետաբերի համար :

ԹՈՋՆԻԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԵՒ ՄԱՇՏՈՑ

Սրտի ցաւով կարդացինք Աւետաբերի 10 երորդ թուոյն մէջ Թռչնիկ վարդապետին ըրածը երջնկացի այն անձնաս աղքատ Հայ Բողոքականին : Եթէ օտարազնիք այս անողորմ և անբարի եղելութիւնը կարդալով խորհինք թէ Հայոց եկեղեցւոյն սովորական սկզբունքն է այս Թռչնիկին պէս անձինք կանչել և ձեռնադրել, ու բազմամարդ քաղաք մը անոր խնամքին յանձնել, կամ եթէ այս առթիւ բամբասեն Հայոց ծիսարանը և կանոնագիրքը, մեծապէս կը սխալին : Հայոց այն գիրքերը որ Քահանայ և Վարդապետ ձեռնադրելու ծէս և արարողութիւն և կանոն կը պարունակեն՝ երբէք այսպիսի անձանց արժանութիւն չեն տար Աստուծոյ ժողովուրդին վրայ գէտ կարգուելու : Եթէ Աւետարանի պաշտօնեայ մը ամբարշտօրէն վարուի, Աւետարանն անոր համար պատասխանատու չէ, այլ Աւետարանական եկեղեցին և ուրիշ հովիւք : Այսպէս Մաշտոցին նախատինք չէ Թռչնիկի նման ճերմակ սիրտ անձի մը հովուութեան, մանաւանդ կուսակրօնութեան ահաւոր ուխտին և պաշտօնին մէջ մտնելը : Ուրեմն ով որ բան մը ունի խօսելու՝ պէտք է Աղդին ունեցած Մաշտոցին կանոններով այն վարդապետը ձեռնադրող Եպիսկոպոսին և Հայոց եկեղեցւոյն հետ խօսի :

Աղդ մենք մեր մէկ ձեռքը Աւետարան և միւսը Մաշտոց և կանոնագիրքը առնելով կը ներկայանանք այն պատուաւոր Եպիսկոպոսին, և զայդ Թռչնիկը լրենց վրայ դէտ ըլլալու կանչող Հայ ժողովուրդին : Եթէ Եպիսկոպոսը խոյս տայ փախչելու Աւետարանէն, անոր առջին Մաշտոց և կանոնագիրքը կը դնենք. և եթէ աս երկու գրքերէն խոյս տայ դէպի Աւետարան, չենք ընդունիր, անոր առջին գարձեալ Մաշտոց կը գնենք. և քանի որ Հայոց եկեղեցին ուրիշ ծիսարան չունի, և այս ունեցածն ալ սրբագրած կամ անոր մէջ վոխոխութիւն ընելով զատ գիրք մը ըրած չէ, մեր իրաւունքն է անով խօսելու Կաթողիկոսէն սկսեալ մինչև յետին աբեղայէն հետ :

Սկսինք հասկնալ Հայ Եպիսկոպոսաց հասկցողութիւնը Մաշտոցի տուած խրատներուն նկատմամբ. Ըստ կանոնաց Մաշտոցին, Եպիսկոպոսը կը հարցունէ Թռչնիկին համար. « Պահեա՞լ է զանձն սուրբ և անարատ ի ծննդենէ մինչև ցայսօր » : Մենք այսպէս կը հասկնանք. եթէ աստուածի որ ձեռնադրուող նորընծայն երբէք մեղաց պակասութիւն մ'ըրած է, չէ արժան առնուլ քահանայական իշխանութիւն, « Դիտասցէ այնպիսին ղի քահանայ ոչ կարէ լինել». Մաշտ. 341 Է :

Եթէ Եպիսկոպոսք ասկէ օտար կամ ասկէ տարբեր կը հասկնան, կը խնդրենք որ բացատրեն : Եթէ այն պատուաւոր Եպիսկոպոսը Հայաստանեայց եկեղեցւոյ հաւատարիմ տեսուչներէն լինէր, երբէք պիտի չձեռնադրէր այնպիսի անձ մը որուն առջի կենսագրերը չեն ներեր որ եկեղեցւոյ մը հովիւ կարգուի :

Համարինք թէ Թռչնիկին առջի կեանքը յարևնման Մաշտոցի պահանջածն է, ի մօրէ մինչև ցայն կէտ որ Եպիսկոպոսին ձեռքը անոր գլխուն վրայ դրուելու : Անկէ վերջը ալմ եղաւ. ոչ. չնախատենք Մաշտոցը որ կ'ըսէ. « Նոյնպէս եթէ յետ ձեռնադրութեան սխալեսցի, այլ ոչ ունի իշխանութիւն կատարել զԵօթն խորհուրդ եկեղեցւոյ ». 341 Է :

Երբ Եպիսկոպոսը կը հարցունէր, « կարո՞ղ է և յանձն առնու ուխտել զհետ երթալ ընթացիցն Քրիստոսի, ի վիշտս, ի հալածանս, ի նախատինս», Թռչնիկ վարդապետ ասոնք կը հասկընար թէ ցանձն առնու հայհոյել, յիշոց տալ և անգթութեամբ ծեծել և հալածել երջնկացի աղքատ Հայ Բողոքականը : Եթէ վարդապետը այսպէս հասկցած է, չենք գատեր զանիկա, բայց եթէ Եպիսկոպոսին հոգին ալ վարդապետին հոգիէն էր, մինչև ցվերջը կը բողոքենք Եպիսկոպոսին դէմ Մաշտոցի պատուական խրատներով : Եթէ այն Բողոքականը հալածեր զվարդապետը, նախատեր զանիկա, անիծեր և բամբասեր, բայց վարդապետը

համբերութեամբ խրատեր, աղաչեր, յորդորեր, անատեն Հայոց Եկեղեցւոյ արժանաւոր վարդապետաց չարքը դասուելու արժանի անձ մը պիտի ըլլար։ Բայց քանի որ ինք ահաւոր ուխտով խոստացաւ տանել հալածանաց՝ և հիմա կը հալածէ, համբերել նախատինաց՝ և հիմա ինք կը նախատէ, մենք զայն ըստ կանոնի Մաշտոցին կը ճանչնանք ուխտադրուժ և խաբերայ։

(Պետէ ջրոնախոյէ)

ԵՒՐՈՊԻՈՅ ՄԷՋ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑՆԵՐ

Ցվայոյ եւ երիտասարդաց կրօնական վարդապետութեանց և պարտուց մէջ կրթուելուն համար բացուած կիրակնօրեայ դպրոցներն Անգլիոյ և Ամերիկայի մէջ շատ տարիներէ ի վեր ընդհանուր եղած են, բայց ուրիշ երկիրներու մէջ դեռ մեծերս հասուցուեցան։ Սակայն և այնպէս, գլխաւորաբար վուորճֆ անուն Ամերիկացիի մը ջանքերովը, հիմա Գերմանիոյ, Հոլանտայի, Զուիցերայի, Դաղիոյ և Իտալիոյ մէջ բաւական թուով կիրակնօրեայ դպրոցներ կը գտնուին։ Ասոնց տեսակ դպրոցաց թիւը հիմա Գերմանիոյ մէջ 145 է, վարժապետաց թիւը 2300, և աշակերտացը՝ 23000։ Ասոնց դպրոցներուն մէջ կանոնաւոր դասատուութիւն ընել իսկզբան յարմար չտեսնուեցաւ, բայց հիմա հարուստ և աղնուական ոմիկնայք իրենց պալատներուն մէջ կիրակնօրեայ դպրոցներ բացած են, և թագաւորաղուն տիկնայք անդամ անձամբ դաս կու տան։

Իտալիոյ մէջ արդէն 72 այսպիսի դպրոց կայ, որոնց մէջ 5 հազարէ աւելի տղաք Սուրբ Գրոց վրայ դաս կ'առնեն, և այս առթիւ անոնցմէ չատերուն ծնողքն ալ Աւետարանին գիտութեամբը կը լուսաւորուին։

Դաղիոյ մէջ կիրակնօրեայ դպրոցաց թիւը 800 է։ Ասոնց վերջին պատերազմէն քիչ առաջ՝ այս երկրին երեւելի քաղաքներէն մէկուն մայր եկեղեցին, կիրակնօրեայ դպրոցաց կարեւորութեանը նկատմամբ տրուած քարոզի մը առթիւ, տղայոց և անոնց ծնողաց բազմութեամբ լցուած էր։

Հիմա որ, կիրակնօրեայ դպրոցաց օգուտները տեսնուելով, անոնց դէմ եղած նախապաշարմունք ցրուած են՝ այս հաստատութեան բարեկամներն երթալով և արագ կը բազմանան։ Մանաւանդ բարեպաշտ աշխարհականներ շատ ուրախ են որ այս առթիւ կարող կ'ըլլան ուրիշներուն հոգեւոր օգտին համար աշխատիլ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ապրիլ 28 րս Յուլեաց. եւ Մայիս 10 րս Լատ. 1871

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

Լէվանթ Հէրալտի խօսքին նայելով Ադրիանուպոլսոյ եւ Փիլիպպէի մէջտեղ երկաթուղւոյն շինութիւնը սկսուած է։

— Նոյն լրագրին խօսքին նայելով, Ալպինայի հելլենական ոստիկանութիւնը յիշեալ քաղքին մէջ Օսմանեան կեղծ մէճիտիէներ կտրող դրամանիշնդաց խումբ մը գտնելով Բարձրագոյն Դրան լուր տուած է, եւ թէ այս լուրին ինչպէս նաեւ ուրիշ տեղեկութեանց վրայ՝ Բարձրագոյն Դուռը դրամանիշներ ղրկած է Օսմանեան Տէրութեան այլ եւ այլ տեղերը որ կեղծ դրամները տարածելու մասին յիշեալ դրամանիշնդաց հետ հաղորդակցութեան մէջ ըլլալու կասկած տուողմարդիկ բռնատարուին։

ԷՎՐՕՓԱ

Բարիզի ապստամբաց եւ Վէրսայլի կառավարութեան մէջտեղ եղած կռուդին մէջ երկու կողմն ալ սաստկութեամբ կը մարտնչին, երկուքին ալ կորուստը մեծ է, թէպէտ ընդհանրապէս Վէրսայլի զօրքը կը վաստկի յաղթութիւնը։ Վէրսայլի զօրաց կողմէն շինուած 128 մարտկոցներէն թնդանօթ և հրացան չարունակ նետուելով՝ քաղքին ամրութիւնները քանդելու կ'աշխատուի։ Այս ամրութիւնները, մայրաքաղաքն արտաքին թշնամեաց դէմ պաշտպանելու նպատակաւ, շինուեցան՝ բաւական տարիներ առաջ Միւսիւ Թիէրսի կարգադրութեանը համեմատ։ Անտարակոյս ան ատեն Միւսիւ Թիէրսին միտքէն չէր անցներ թէ իր շինել տուած բերդերը ներքին ապստամբաց ապաստանարան պիտի ըլլային, ինք ալ զանոնք նուաճելու համար այն ամրութիւններուն դէմ զօրք ղրկելու պիտի ստիպուէր։

— Բարիզի պաշարումն երթալով սաստկանալուն պատճառաւ, քաղքին մէջ ուտելիք չատ նուազած է և ապրուստամթոյ կառավարութեան կողմէն ամէն առաջ տրուածին կէսին չափ ռոճիկ տալ սկսուած է։ Ապստամբները ղէնք առնելու կարող ամէն մարդ բռնի կը ստիպեն քաղքին պաշտպանութեանը համար օգնելու, և հաստատմութեան մասին կասկածելի համարուած անձինք կռուին մէջ ամենէն վտանգաւոր տեղեր կը դրուին։

— Կ'ըսուի թէ Գաղիոյ այն մասերուն մէջ որ մայրաքաղքէն հեռու են ժողովրդէն Նաբոլէոնի նորէն գահը կալնելուն վախճաքողք օր աւուր կը բազմանան։ Ասոնք կը յուսան թէ անիկա կարող պիտի ըլլայ այս ապստամբութեան վերջ տալ, և բոլոր տէրութեան մէջ հանդարտութիւնն ու բարեկարգութիւնը վերստին հաստատել։

Ուրիշները կ'ուզեն 1850 էն մինչեւ 1848 Դաղիոյ վրայ թագաւորութիւն ընող Լուի Ֆիլիպի որդին կամ թոռը գահը նստեցնել, յուսալով թէ այն ցեղէն իրենց մը կրնայ թէ երկրին ազատութիւնն ապահովել և թէ բարեկարգութիւնն ու հանդարտութիւնը պահել։ Կ'ըսուի թէ վերոյիշեալ ազգային ժողովին անդամներէն շատերը այս վերջին կերպին նպաստաւոր են, կը կարծուի թէ Բարիզի հաստարակապետական կազմութեան վէրսայլի դէմ բռնած այժմու հակառակութեան պատճառն ալ՝ ազգային երեսփոխանաց այս միապետական մտածումն է։

ԱՄԵՐԻԿԱ

Անցեալ երկու, 1869 և 70 տարիներու մէջ, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Տէրութեան ծախքը եղած 323 միլիոն թալէր, կամ 64 միլիոն Օսմանեան լիրա, այսինքն՝ նախընթաց երկու տարիներուն, 1867 ին 68 ին ծախքէն 126 միլիոն թալէր կամ 25 միլիոն լիրա նուազ։ Իսկ նոյն վերջին երկու տարիներուն, այսինքն 1869 ին և 70 ին եկամուտը նախընթաց 1867 և 68 տարիներուն եկամուտէն 17 միլիոն լիրա աւելի է. այնպէս, մէկ կողմանէ ծախքը նուազելով, միւս կողմանէ եկամուտն աւելնալով Տէրութեան իբր 42 միլիոն լիրա չափ եղած է։ Բոլոր այս չորս տարուան մէջ, այսինքն 1867—70, յիշեալ կառավարութիւնն ազգային պարտքէն 230 միլիոն թալէր կամ 46 միլիոն լիրա վճարած է։ Ասոնց դուրսէն 200 միլիոնը վճարուած է վերջին 2 տարուան մէջ։

ՇՈՒԿԱՅԻ ԳԻՆԵՐ

			Ղուրուշ
Ցորեն կարծր Րումէլի		քոռը	29—30
» » Անատոլու		»	28—29
» կակուղ Րումէլի		»	27—29
Անագ		կէնդինարը	910—920
Խաւիղ	100	օխ.	820—930
Շաքար փոշի		կէնդ.	250—270
» գլուխ		»	295—305
Պողպատ սնտուկը			210—215
Թիթեղ զոյդ		»	300—310
Պղպեղ սեւ		օխ.	8 1/2—9
Երկաթ Անգղ. գաւազան,		կէնդինարը	58—60
» » թիթեղ		»	68—70

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻՍԻՈՆԱՐԱՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷՆ

Խմբագիր Ե. ՊԼԻՍ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

ամազգեցլար, փողոց Յակոբեան խան, թիւ 12.2